

УДК 378.091.313:796

**ВИЗНАЧЕННЯ СТАНУ ГОТОВНОСТІ ВИПУСКНИКІВ
ФАКУЛЬТЕТІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДО ЗАСТОСУВАННЯ
ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ**

Анатолій Турчак, Ольга Шевченко

(Кіровоград, Україна)

У статті визначено інструментарій встановлення стану готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження інтерактивних методів навчання. Визначені педагогічні умови успішного застосування інтерактивних методів навчання у підготовці фахівців педагогічної освіти. Розглянуто поетапне впровадження взаємозв'язку теорії і практики, інтеграції професійно-орієнтованих дисциплін, диференційованого підходу до методів педагогічного впливу відповідно рівня фахової підготовки майбутніх випускників факультетів фізичного виховання. Передбачено впровадження у навчальний процес онлайн-довідника під час вивчення дисциплін фахової підготовки.

Ключові слова: *готовність майбутніх вчителів фізичної культури, інтерактивні методи навчання, метод мозкового штурму, візуальна лекція, дискусія, метод проєктів, оксфордські дебати, центри інноваційного навчання, онлайн-довідник.*

В статье определен инструментарий состояния готовности будущих учителей физической культуры к внедрению интерактивных методов обучения. Определены педагогические условия успешного применения интерактивных методов обучения в подготовке специалистов педагогического образования. Рассмотрены поэтапное внедрение взаимосвязи теории и практики, интеграции профессионально-ориентированных дисциплин, дифференцированного подхода к методам педагогического воздействия в соответствии с уровнем профессиональной подготовки будущих выпускников факультетов физического воспитания. Предусмотрено внедрение в учебный процесс онлайн-справочника при изучении дисциплин профессиональной подготовки.

Ключевые слова: *готовность будущих учителей физической культуры, интерактивные технологии обучения, метод мозгового штурма, визуальная лекция, дискусия, метод проектов, оксфордские дебаты, центры инновационного обучения, онлайн-справочник.*

The article outlines the instruments establishing the state of readiness of the future teachers of physical education to the introduction of interactive teaching methods. Pedagogical conditions of successful application of interactive teaching methods in training teacher education. We consider a phased introduction of the relationship of theory and practice, integrating professionally oriented disciplines differentiated approach to teaching methods under the influence of professional training of future graduates of the faculty of physical education.

Key words: readiness of future teachers of physical education, interactive learning technology, method of brainstorming, visual lecture, discussion, project method, Oxford debate centers of innovative learning online directory.

Актуальність. Одним з інструментів визначення стану готовності майбутніх вчителів фізичної культури до впровадження інтерактивних методів, який існує у масовій педагогічній практиці навчання, стало анкетування студентів для виявлення таких параметрів:

- розуміння сутності інтерактивної технології та встановлення множини інтерактивних методів, які вивчались на академічних заняттях;

- визначення сукупності інтерактивних методів, які застосовувались викладачами фахових та психолого-педагогічних дисциплін;

- дослідження готовності випускників факультету фізичного виховання до використання певних інтерактивних методів під час навчання та у перспективі в майбутній професійній діяльності;

- визначення сукупності інтерактивних методів, які вже використовувались при проведенні занять;

- визначення сукупності інтерактивних методів, які не підходять до використання на уроках фізичної культури;

- самооцінка готовності випускників факультетів фізичного виховання до застосування інтерактивних технологій та чинників, які вплинули на неї.

Копія екрану з початкової сторінки анкети поданої в Інтернеті (рис.1.).

Інтерактивні методи навчання

Шановні студенти!

Просимо Вас прийняти участь у анкетуванні, яке дозволить проаналізувати рівень готовності до використання інтерактивних методів навчання у майбутній професійній діяльності. Результати запропонованої анкети ляжуть в основу оптимізації процесу ознайомлення студентів факультету фізичного виховання з інтерактивними методами навчання.

Опитування анонісне, але просимо Вас вказати в кінці анкети особисті дані (стать, вік, курс навчання і т.п.). Без вказаних особистих даних Ваші результати не матимуть необхідного емпіричного результату.

Якщо з якоїсь причини Ви не бажаєте вказувати ці дані – оберіть внизу пункт "Ні, я не погоджуюсь з умовами опитування" та припиніть заповнення анкети.

*Обов'язкове поле

Чи даєте Ви згоду на опрацювання Ваших даних в узагальненому вигляді? *

- Так, я даю згоду
 Ні, я не погоджуюсь з умовами опитування

[Продовжити »](#)

Заповнено: 7%

Рисунок 1. Початкова сторінка анкети «Інтерактивні методи навчання»
Проаналізуємо зведені дані анкети. Всього пройшли анкетування 120 осіб, з них 90 (75%) студентів факультету фізичного виховання, 22 особи випускники цього ж факультету та 8 осіб обрали варіант «Інше» (рис. 2.).

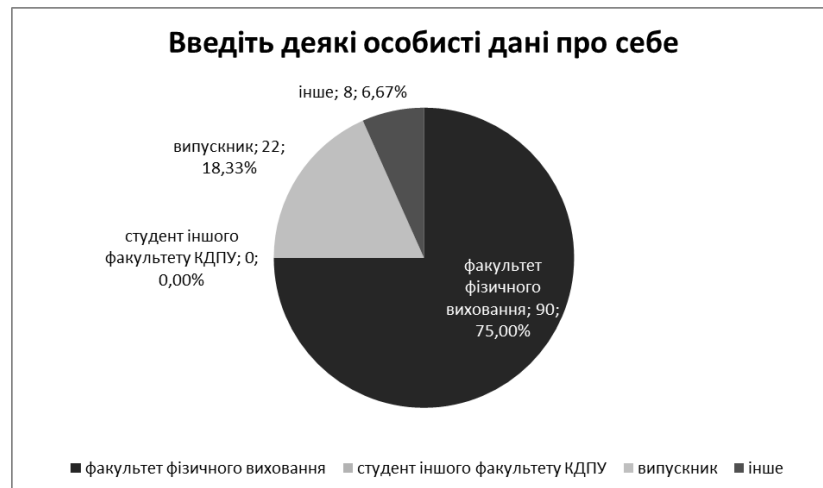

Рисунок 2. Розподіл анкетованих в залежності від факультету
Більшість з опитаних студентів – 100 (85%) осіб вірно розуміють суть поняття інтерактивні методи та визначають їх як форму співпраці між учнем і вчителем, при якій учні активно взаємодіють із вчителем та іншими респондентами (рис. 3).

Інтерактивні методи - це форма взаємодії між учнем і вчителем, при якій

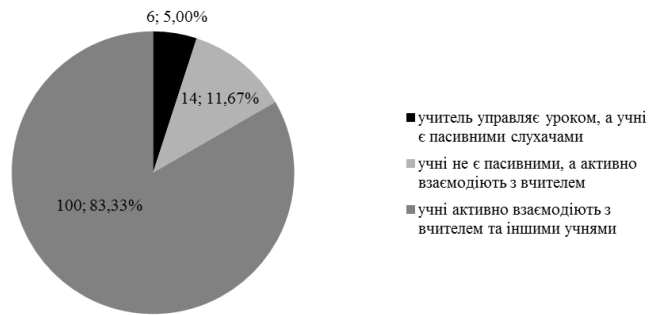

Рисунок 3. Визначення розуміння суті інтерактивних методів

На відповідь анкети про інтерактивні методи, які вивчались під час навчання в університеті було обрано 15 методів із 22 запропонованих в анкеті, але 5 з 15 обраних методів, обрали лише 1 раз – це такі інтерактивні методи: «Анкета “5 з 25”», «Два - чотири - всі разом», «Методи ПРЕС», «Навчаючи – учусь», «Снігова куля». Методи обрані менше 10 разів ми відкинули. З 10 методів, які залишились, ми побудували рейтинг інтерактивних методів, які вивчались на парах протягом навчання в університеті (рис. 4). Значення рейтингу – це відношення кількості осіб, що обрали цей метод в анкеті, до загальної кількості анкетованих. Наприклад, дискусія має найвищий рейтинг 91,7% – це означає, що 110 осіб із 120 відмітили, що вивчали цей метод на академічних заняттях в університеті.

Рисунок 4. Рейтинг інтерактивних методів, які вивчались на парах

У наступному блоці анкети ми визначали, які методи застосовували викладачі фахових та не фахових дисциплін (психологія, педагогіка, соціологія і т.п.). Викладачами фахових дисциплін використано 14 інтерактивних методів, з них відкинемо 4 методи («Анкета “5 з 25”», «Методи ПРЕС», «Мікрофон», «Снігова куля») обрані менше, ніж 10 раз. З 10 методів, які залишились, ми побудували рейтинг інтерактивних методів, які застосовували викладачі на фахових академічних заняттях (рис. 5).

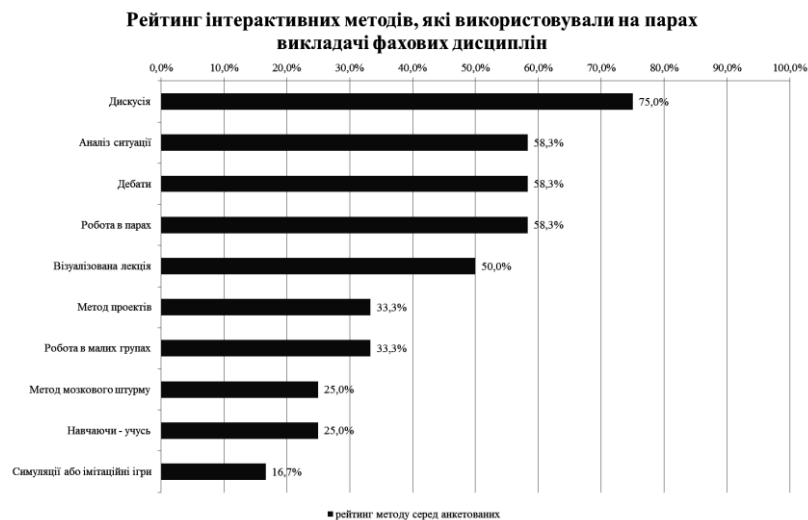

Рисунок 5. Рейтинг інтерактивних методів, які використовувались на фахових парах

На не фахових академічних заняттях (соціологія, історія, інформатика і т.п.) викладачами використовувались 19 інтерактивних методів, з них відкинемо 5 методів («Акваріум», «Анкета “5 з 25”», «Карусель», «Килимок ідей», «Симуляції або імітаційні ігри»), які обирались менше 1 разу. З 14 методів, що залишились, ми побудували рейтинг інтерактивних методів, які застосовували викладачі на не фахових (соціологія, історія, інформатика і т.п.) парах (рис. 6).

Рисунок 6. Рейтинг інтерактивних методів, які використовувались на не фахових парах

Наступний блок запитань анкети передбачав визначення переліку інтерактивних методів, які застосовувались чи плануються застосовувати під час занять, а також самоаналіз готовності до використання інтерактивних методів на уроках фізичної культури.

Рейтинг методів, які анкетовані готові застосувати без попередньої підготовки, якби їм нині довелося проводити урок фізичної культури, з улюбленої ними теми, показано на рисунку 7. Всього було відзначено 22 методи, менше 10 разів обрали такі 5 методи: «Ажурна пилка», «Анкета «5 з 25»», «Карусель», «Методи ПРЕС», «Оксфордські дебати».

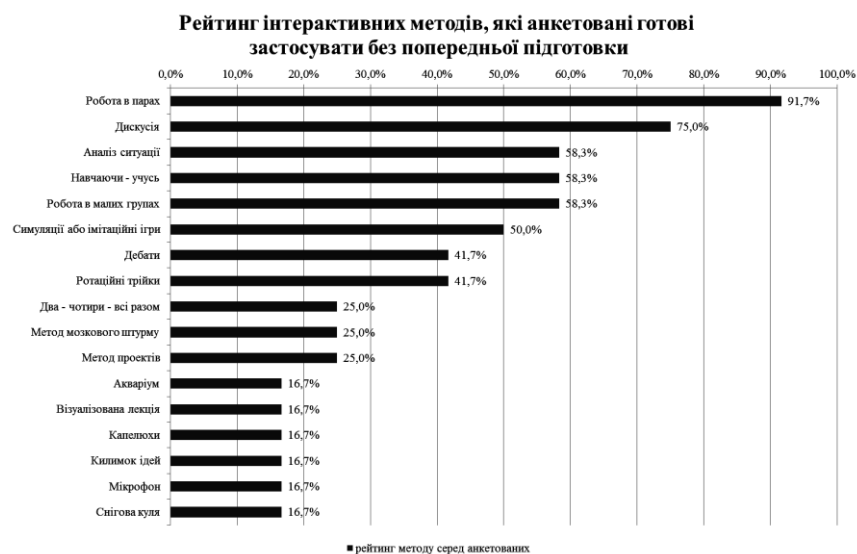

Рисунок 7. Рейтинг інтерактивних методів, які анкетовані готові застосувати без попередньої підготовки

Наступне запитання анкети було таким: «Які інтерактивні методи навчання Ви плануєте використовувати у майбутній професійній діяльності?». Рейтинг методів, які анкетовані планують використовувати у майбутньому, показано на рисунку 8. Всього було обрано 22 методи, менше 10 разів обрали такі 5 методів: «Ажурна пилка», «Анкета “5 з 25”», «Карусель», «Методи ПРЕС», «Оксфордські дебати».

При відповіді на запитання: «Які інтерактивні методи навчання Ви вже використовували під час уроків чи тренувального процесу?» було обрано 14 методів. Ми відкинули 4 методи, які були обрані менше, ніж по 10 разів. Рейтинг методів, які залишились показано на рисунку 9.

Рисунок 8. Рейтинг інтерактивних методів, які анкетовані планують використовувати у майбутній професійній діяльності

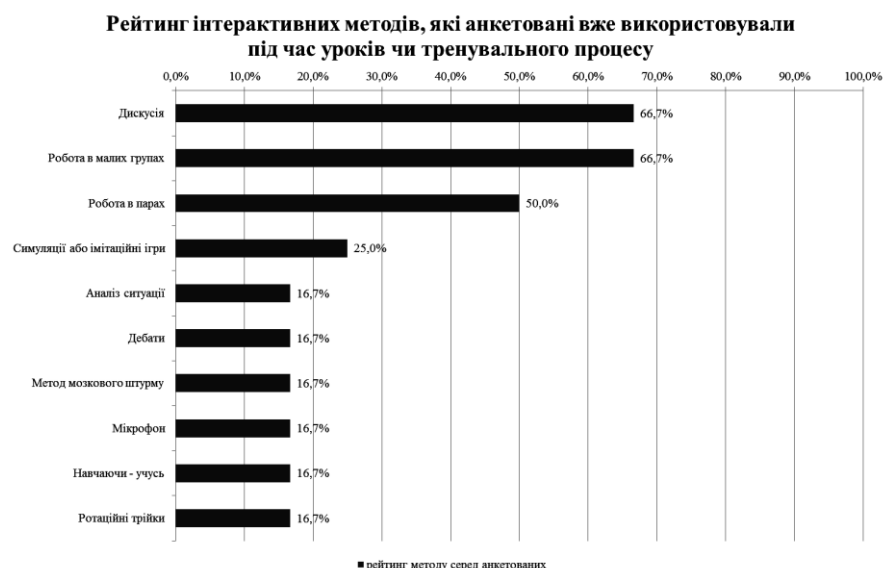

Рисунок 9. Рейтинг інтерактивних методів, які анкетовані використовували під час уроків чи тренувального процесу

Наступне запитання призначене для визначення за допомогою самооцінки готовності до використання інтерактивних методів у майбутній професійній діяльності. Як бачимо (рис. 10), абсолютно готовими до використання інтерактиву вважають себе 20 осіб (16,67%), скоріше готовими – 84 особи (70,00%), скоріше не готовими – 16 осіб (13,33%) і зовсім не готовим не вважає себе жоден з опитаних.

Рисунок. 10. Самооцінка опитаних респондентів відносно готовності їх до використання інтерактивних методів у подальшій трудовій діяльності

Після цього питання в анкеті було реалізовано розгалуження. В залежності від обраної відповіді, анкетовані спрямовувались до різних запитань. Тим особам, які обрали варіанти відповідей «Так, абсолютно

готовий» або «Так, скоріше готовий» запропоновано за шкалою: «Вплив відсутній, вплив майже відсутній, вплив середній, вплив більш ніж середній, значний вплив» оцінити вплив різних характеристик на вказаний ними рівень готовності.

До характеристик, вплив яких потрібно оцінити, ми включили такі:

- підготовка, отримана на академічних заняттях з гуманітарних та фахових дисциплін;
- використання інтерактивних методів викладачами на фахових дисциплінах;
- використання інтерактивних методів викладачами на інших дисциплінах;
- самоосвіта, самопідготовка;
- інша причина.

Для подання результатів у вигляді діаграм нами обрано об'ємні діаграми. Результати опитаних, які обрали варіант відповіді «Так, абсолютно готовий» подано на рис. 11, а відповідь «Так, скоріше готовий» – на рис.12.

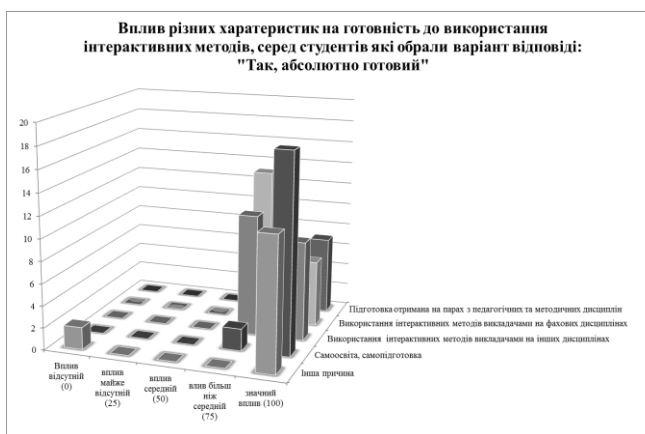

Рисунок 11. Вплив різних характеристик на готовність респондентів до використання інтерактивних методів (відповідь «Так, абсолютно готовий»).

Особам, які в анкеті щодо готовності до використання інтерактивних методів обирали відповіді «Ні, скоріше не готовий» або «Ні, зовсім не готовий» було запропоновано визначити вплив різних характеристик на причину їхньої неготовності. Серед них такі варіанти:

- недостатні знання про інтерактивні методи;

- недостатні знання про методику застосування інтерактивних методів;
- відсутність досвіду використання інтерактивних методів;
- складність використання інтерактивних методів (підходять тільки для методистів та новаторів);
- інша причина.

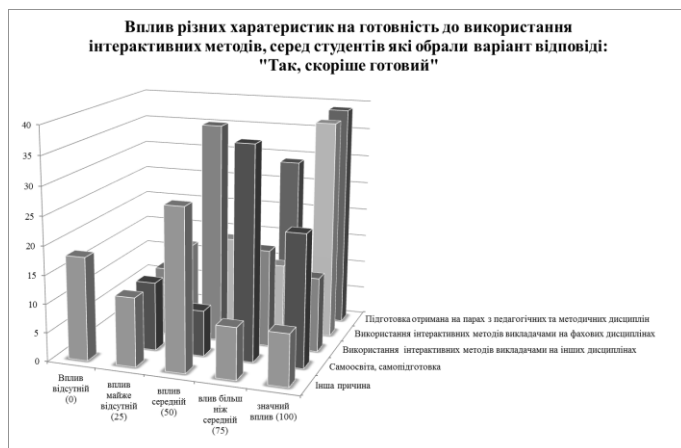

Рисунок 12. Вплив різних характеристик на готовність респондентів до використання інтерактивних методів (відповідь «Так, скоріше готовий»)

Причини неготовності для опитаних, які обрали варіант відповіді «Ні, скоріше не готовий», показано на рис. 13. Зауважимо, що варіант відповіді «Ні, зовсім не готовий» не обрав жоден із досліджуваних.

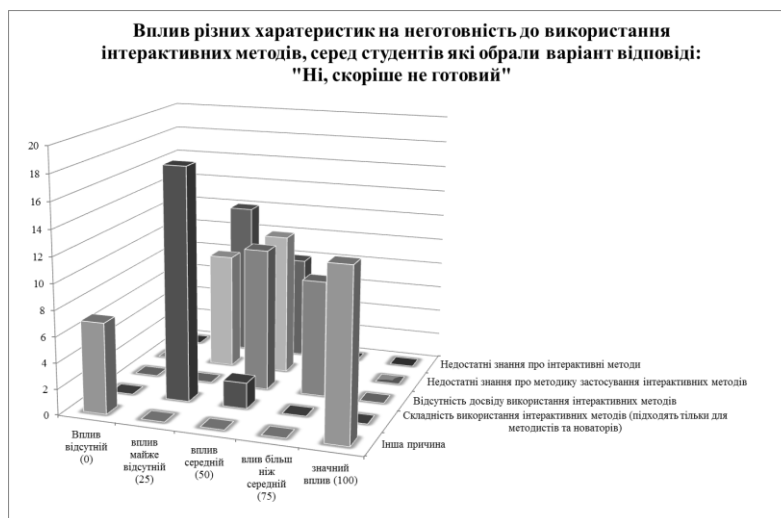

Рисунок 13. Вплив різних характеристик на неготовність опитуваних до використання інтерактивних методів (відповідь «Ні, скоріше не готовий»)

На основі результатів анкетування ми визначили деякі аспекти підготовки майбутніх вчителів фізичної культури до застосування інтерактивних методів

навчання на факультеті фізичного виховання КДПУ імені Володимира Винниченка. У процесі аналізу анкет та змісту підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до застосування інтерактивних методів навчання нами встановлено наступне.

На факультеті фізичного виховання КДПУ імені Володимира Винниченка в основному дотримуються виділених нами педагогічних умов необхідних для успішного формування готовності майбутнього вчителя фізичної культури до застосування інтерактивних методів навчання:

- поетапне здійснення підготовки студентів на основі взаємозв'язку теорії і практики, інтеграції професійно-орієнтованих дисциплін, диференційованого підходу до вибору методів педагогічного впливу відповідно до рівня професійної готовності майбутніх фахівців;

- застосування особистісно-орієнтованих та інтерактивних методів і форм навчання студентів;

- забезпечення різнорівневого змісту навчальних і практичних завдань, відповідно до набутих знань та умінь майбутніх учителів фізичної культури;

- проведення фахової діагностики та відповідного коригування процесу професійно-педагогічної підготовки випускників на всіх його етапах;

- активізація самостійної роботи студентів з використанням комплексно-диференційованих програм;

- налаштування майбутніх педагогів на саморозвиток, самовдосконалення, творчу самореалізацію.

Цілісність і наступність формування готовності майбутніх учителів до використання інтерактивних методів протягом всього терміну навчання забезпечується включенням у навчальні програми відповідних дисциплін тем та запитань, присвячених інтерактивним технологіям. Причому включення відбувається у всі види роботи студента: аудиторна, самостійна, проходження поточного та підсумкового контролю.

Щодо другої педагогічної умови, то в результаті анкетування нами встановлено, що інтерактивні методи та технології при підготовці учителів

застосовують викладачі фахових і не фахових дисциплін в однаковій мірі. Також встановлено, що інтерактивні методи активно застосовуються викладачами протягом всього терміну навчання.

Проаналізовані нами матеріали проходження педагогічних практик вказують на достатній рівень використання інтерактивних методів під час педагогічної практики. Про те ж саме свідчать результати анкетування, в якому опитані студенти вказують, що використовували інтерактивні методи під час проведення уроків фізичної культури чи навчально-тренувальних занять. І хоча кількість використаних методів дещо менша, ніж кількість усіх, які студенти вивчали, ми вважаємо таку ситуацію прийнятною, особливо зважаючи на те, що кількість методів, які респонденти планують використати у майбутній професійній діяльності значно більша.

Найбільш проблемною для реалізації є четверта педагогічна умова, яка передбачає формування інформаційного освітнього середовища для впровадження інформаційних технологій в освіту на всіх її рівнях. Розглядаючи таку умову в контексті нашого дослідження, ми вирішили розв'язати дану проблему, класифікувавши існуючі інтерактивні технології та методи, і на базі цієї класифікації створити онлайн-довідник «Інтерактивні методи навчання». Також нами передбачено впровадження створеного довідника у навчальний процес під час вивчення дисципліни «Новітні технології у ФВ».

Отже, в результаті проведеного аналізу нами визначено дії, які сприятимуть підвищенню готовності майбутніх вчителів фізичної культури до використання інтерактивних методів навчання:

з боку адміністрації ВНЗ:

- більше уваги приділяти заходам, що безпосередньо впливають на підготовку майбутніх вчителів, наприклад, проведення зустрічей з вчителями - інноваторами, створення центрів інноваційного навчання, конкурсів педагогічної майстерності студентів тощо;

- у планових документах виділити чітку спрямованість на розвиток у випускників факультетів фізичного виховання відповідних якостей;

- заохочувати викладачів фундаментальних та фахових дисциплін застосовувати інтерактивні методи навчання на своїх заняттях, що сприятиме професійному становленню майбутніх вчителів як інноваційних педагогів;

з боку навчально-педагогічного складу кафедр:

- забезпечити у межах відповідних дисциплін знання теоретичних основ застосування інноваційних технологій, уміння творчо використовувати їх основні елементи, чим надати можливість майбутньому вчителю реалізувати сучасні завдання освіти, розвитку і виховання школярів;

- під час викладання дисциплін та педагогічних практик більше уваги приділяти набуттю випускниками факультетів фізичного виховання методичних і практичних умінь й навичок проведення занять;

- використовувати інтерактивні технології та методи при викладанні власних дисциплін;

- переорієнтувати тематику курсових, дипломних і магістерських робіт, а також виконання навчально-методичних задач, творчих завдань на вивчення сучасних освітніх технологій;

- забезпечити створення освітнього середовища спрямованого на формування готовності майбутніх вчителів фізичної культури до використання інтерактивних методів навчання у професійній діяльності.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Турчак Анатолій Леонідович – кандидат педагогічних наук, професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту, декан факультету фізичного виховання Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Коло наукових інтересів: фізичне виховання учнівської та студентської молоді, професійна підготовка вчителя фізичної культури.

Шевченко Ольга Володимирівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики фізичного виховання Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Коло наукових інтересів: професійна підготовка вчителя фізичної культури.